

Браун Дар'я Ігорівна,
здобувач вищої освіти факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Шинкаренко Інна Олександрівна,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

Сексуальне насильство над неповнолітніми є досить актуальною проблемою в Україні. Про це говорить невтішна статистика: кожна п'ята дівчинка страждає від сексуального насильства до 18 років. Це жахливо і стосується не тільки нашої країни. Якщо говорити про нашу державу і кримінальні правопорушення даної категорії, які були скоєні, то це — 410 випадків за 2019 рік, 70 випадків лише за два місяці 2021 року. Не зважаючи на те, що кримінальних проваджень щодо сексуального насилля неповнолітніх дуже багато, однак питання стосовно підготовки слідчих та інших фахівців, які безпосередньо здійснюють або залучаються до слідчих (розшукових) дій відносно дітей у таких провадженнях, майже не розроблялися. Допит дуже часто проводиться традиційним способом, не враховуючи вік, психологічний стан дитини, що призводить до травмування психіки неповнолітнього.

Вивченням питання психологічних особливостей допиту неповнолітніх, які постраждали від сексуального насильства займалися такі вчені, як О.М. Бандурка, К.Б. Левченко, Т.П. Цюман, а також низка зарубіжних авторів.

Варто зазначити, що відповідно до кримінального процесуального кодексу України, у справах щодо сексуального насилля над дітьми має залучатися психолог, адже існують певні психологічні аспекти допиту неповнолітнього потерпілого.

Допит неповнолітніх необхідно проводити у спеціально відведеній для цього кімнаті із комфортними для дитини умовами: кімната має бути оснащена комфортними меблями, можна покласти м'які іграшки та ляльок, кімната має бути ізольована та щільно зачинятись дверима, задля того, щоб ди-

тина почувала себе у безпеці. Не варто проводити допит дитини у місці, де вона могла зазнати травматизації, або у місці, яке може асоціюватися із кривдником.

Контакт з дитиною є необхідною умовою, що забезпечує безпечну обстановку, в якій можна очікувати отримання від дитини правдивих показань. Важливо розпочати розмову з дитиною з нейтральних тем: запитати про улюблений мультфільм чи улюблену іграшку. У процесі опитування важливо бути уважним, проявляти інтерес до дитини. Слід спостерігати за реакціями і поведінкою потерпілого.

Як свідчить практика, при встановленні особи винного на допиті слід враховувати, що специфічною ознакою дитячого сприйняття є те, що вони зосереджують увагу на найбільш характерному елементі (наприклад, великі вуха, кущисті брови, татування, родимки тощо). [1, 42–46]

Для визначення місця, де сталося кримінальне правопорушення, запитайте дитину, чи була вона у цьому місці. Якщо потерпілий ніколи раніше не був на місці інциденту, то починайте з простих та прямих запитань, щоб дитина змогла пригадати деякі деталі злочинця, його зовнішність, запах або інші особливі прикмети. [2, с. 167]

Після закінчення допиту заспокойте дитину, переконайте, що вона допомогла провадженню справи та подякуйте за її відповіді. Якщо дитина хоче щось запитати чи сказати, обов'язково її вислухайте та дайте відповіді на питання, які турбують дитину. Поступово поверніться до нейтральних та звичних для неповнолітнього тем.

Отже, можна дійти висновку, що проводити допит неповнолітнього, який постраждав від сексуального насилля, можна тільки враховуючи всі вікові, індивідуальні, гендерні та психологічні особливості неповнолітнього, щоб не травмувати психіку дитини. Врахування всіх особливостей допоможе слідчому встановити правильну тактику допиту, а відповідно, сприяти отриманню повних і достовірних відомостей про обставини скоєння кримінального правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Як опитувати дитину: poradnik dla fachowców, які беруть участь в опитуванні малолітніх свідків та потерпілих [opracow. poradnika: Alicja Budzinska]. –Warszawa: Fundacja Niciyini діти, 2007. 64 с.
2. Мозгова В.А. Щодо проблем сексуального насильства над дітьми та індикаторів його виявлення . В.А. Мозгова. Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 4. С. 167.